

עד מוצאי יום טוב האחרון של חג, כיון שהוקצו למצות סוכה.

ואם התנה עליהם קודם החג, בשעה י-ב שהניחם, ואמר: איני בודל מהן, ולא תחול עליהן קדושה של מצות הסוכה בבין השמשות הראשון של חג הסוכות – הכל לפי תנאו. ויכול להשתמש בהן כל שעה שירצה.

כי לא חלה הקדושה על נויי הסוכה לכל ימי החג, אלא אם הוקצו למצוותם בבין השמשות של כניסת חג הסוכות, שאז אמרין "מיגו דאתקצאי לבין השמשות, איתקצאי לכולי יומי". אבל אם בזמן בין השמשות הראשון של חג לא הקצה אותם למצוותם, וכגון שאמר "איני בודל מהם", הרי שוב לא חלה הקדושה עליהן לאחר מכן, לאוסרן כל ימי החג.

ומכל מקום, יש מכאן ראייה לדברי רב חסדא, שאפשר לפרוס סדין בסוכה לנוי. שהרי הברייתא הביאה את מנהג העולם לפרוס סדינים מצויירים בסוכה.

ודוחה הגמרא: דלמא, הא דקתני בברייתא עיטרה בקרמין ובסדינין מצויירין, הוא באופן שפרסן מן הצד על דפנות הסוכה. (174) אבל לפרוסן למעלה תחת הסכך, אפשר

ומקשה הגמרא: פשיטא! מה חידש רב חסדא בדבריו, הרי הלכה זו מפורשת במשנה?! שהרי "מפני הנשר" תנן. ומשמע, שאם פירס את הסדין לצורך אחר הסוכה כשרה.

ומתרצת הגמרא: מלשון המשנה לא הייתי למד הלכה זו. כי מהו דתימא, הוא הדין דאפילו פירס את הסדין על הסוכה כדי לנאותה נמי פסולה, והאי דקתני "מפני הנשר", לאו דוקא הוא, אלא אורחא דמילתא קתני. שכן דרך בני אדם, שפורסין סדין על סוכתם מפני הנשר, ולא כדי לנאותה.

קא משמע לן רב חסדא, שאם פירס סדין כדי לנאותה, הסוכה כשרה.

ודנה הגמרא: לימא מסייע ליה לרב חסדא מברייתא:

דתניא: סיככה לסוכה כהלכתה, (173) שהיתה צילתה מרובה מחמתה, ועיטרה בקרמין, בבגדי צבעונין שהצוירים ארוגים בו, ובסדינין המצוירין שהצוירין רקומים עליו, ותלה בה אגוזין, שקדים, אפרסקין ורימונים, פרכילי אשכולות ענבים, ועטרות של שבולין, יינות, שמנים וסלתות שנתנם בכלי זכוכית, אסור להסתפק מהן ולהשתמש בהן,

נחשב הסדין כנוי, ואפילו יוסיף לאחר מכן סכך כשר הסוכה פסולה.

174. לעיל דף ט א הובאה מחלוקת הראשונים, האם עצי הדפנות נאסרו בקדושת הסוכה, או שקדושת הסוכה חלה רק על הסכך. דעת הרמב"ם היא שגם על הדפנות חלה קדושת הסוכה, והרא"ש חולק. ומכאן הוכיח הביאור

173. הקשו האחרונים: מדוע נקט התנא לשון "כהלכתה", הרי גם אם עוד לא סיככה כהלכתה לא תפסל הסוכה מחמת הקרמין והסדינין המצוירים, כיון שנעשו לנוי, ולא לסיכוך?! ומתרץ הערוך לנר, שכוונת התנא ללמדנו, שרק לאחר שהסוכה מסוככת כהלכתה, נחשב הסדין לנוי ובטל לסכך. אבל אם פרס את הסדין קודם שהיתה הסוכה מסוככת כהלכתה, לא

על דפנותיה, הם ממעטיין את רוחב הסוכה משיעור ז' טפחים על ז' טפחים, לפי שהיא לא מחזקת כדי ראשו, רובו, ושולחנו.

מנימין, עבדיה דרב אשי, איטמישא ליה כתונתא במיא, הושרתה כתונתו במים, ואשתתחא אמטללתא, שטחה על גבי סכך הסוכה כדי ליבשה. (176)

אמר ליה רב אשי: דליה! הסר אותה מן הסכך, כדי דלא לימרו, שלא יאמרו אנשים, קא מפככי בדבר המקבל טומאה.

אמר לו מנימין עבדו: מדוע אתה חושש שיטעו אנשים? והא קא חזו ליה הרי רואים

שאפילו כדי לנאותה אסור, הואיל והסדין מקבל טומאה, ופסול לסיכוך.

אתמר: נויי סוכה, כגון, סדינין המצויירין, וקרמין הפרוסין למעלה לנוי, אין ממעטיין את גובה הסוכה, בין אם המדובר הוא להכשירה כשהיא גבוהה מעשרים אמה, ובין המדובר הוא לפוסלה, (175) **כאשר גובה הסוכה מקרקעיתה עד הסדינין, הוא פחות מעשרה טפחים. וטעמו של דבר, כיון שאין הנויין נחשבים כסכך הסוכה. כי אילו היו נחשבים לחלק מהסכך הם היו פסולים מחמת היותם "מקבלי טומאה".**

אמר רב אשי: ואם פרוסין הסדינין מן הצד,

הסוכה אינם ממעטיין את חללה של הסוכה, עדיין יש לאסור עליו לעשות כן לכתחילה שמא מחמת דוחק המקום יצא מן הסוכה. אבל לשאר ראשונים שלא ציינו חשש זה, ולשיטתם פסול סוכה סרוחה הוא שחסר בשיעור הסוכה, כאן לא חסר בשיעור הסוכה, ותהיה הסוכה כשרה אפילו לכתחילה. ויש שחלקו עליו בזה, ועיין עוד בילקוט מפרשים.

והתוספות כתבו, שדברים העשויים לנוי אינם פוסלים את הסוכה משום דירה סרוחה. ובטעם הדבר ראה ערוך לנר.

176. כתב המאירי: ודאי לא היה זה ביום טוב, שהרי אסור לשטוח בגד ליבוש ביום טוב, משום מראית העין, שמא יאמרו היום כיבס. ואפשר שהיה בחול המועד. ולפי זה מוכח מכאן, שמותר לפרוס בגד ליבוש בחול המועד, ואין לחוש למראית העין. לפי שאיסור הכיבוס בחול המועד קל מאיסור הכיבוס ביום טוב. או שמא היה זה בערב יום טוב, ואין ראייה לכך שמותר לעשות כן בחול המועד.

הלכה [משנה ברורה סימן תרל"ח ד"ה בין עצי הסוכה], כדעת הרמב"ם. שהרי להבנת הגמרא עתה, נויי הסוכה אסורים בהנאה גם אם הם עשויים על הדפנות מן הצד, ולא תהיינה הדפנות גרועים מהנוי. [וראה רמ"א סימן תרלח סעיף ב, וביאור הגר"א שם, ובביכורי יעקב].

175. כתב הרמב"ם [הלכות סוכה פרק ה הלכה ב]: "וצריך להזהר, שלא יהיו הוציין ועלין של סכך יורדים לתוך עשרה טפחים, כדי שלא יצר לו בשיבתו". ומבואר בדבריו, שפסול "סוכה סרוחה" הוא רק לכתחילה, שמא יצר לו בשיבתו ויצא ממנה, אבל בדיעבד הסוכה כשרה. ורוב הראשונים שם חלוקים עליו בזה, ולשיטתם, סוכה סרוחה פסולה אפילו בדיעבד. והיינו שנחלקו, האם פסול סוכה סרוחה הוא שחסר בשיעור הכשר הסוכה, או גזירת חכמים היא לכתחילה לא לעשות כן, שמא יצא מן הסוכה.

ולפי זה כתב רבינו מנוח [שם הלכה יח]: דלשיטת הרמב"ם תצא מכאן חומרא שלא נתפרשה בשאר הראשונים. שהרי על אף שנויי

האנשים **דרטיבא**, וניכר לכל שלא נתתיה שם כדי לסכך את הסוכה, אלא כדי ליבשה.

אמר לו רב אשי: אכן, **לכי יבשה קאמינא** לך, שאז תסירנה מן הסכך. אבל כל זמן שהיא רטובה, אין איסור להשאיר אותה על הסכך.

אתמר: נויי סוכה, סדינים הפרוסים תחת הסכך לנוי, **המופלגין ממנה**, המרוחקין מן הסכך **ארבעה טפחים** –

רב נחמן אמר: הסוכה כשרה, כיון שנעשו לנוי, ולא לסיכוך.

ורב הסדא ורבה בר רב הונא אמרי: הסוכה פסולה, (177) על אף שעשאם לנוי. וסברו, הואיל והסדינים מופלגים ארבעה טפחים מן הסכך, הם לא בטלים לסכך, (178) והרי הן כאוהל המפסיק בין היושב תחתיהן לחלל הסוכה. [אבל רב נחמן סבר, שכל דבר העשוי לנוי בטל לסכך, ואינו אוהל בפני עצמו].

רב הסדא ורבה בר רב הונא [הפוסלים

סוכה אשר נוייה מופלגים ממנה ארבעה טפחים], **איקלעו נקלעו לבי** לביתו של ריש גלותא. **אגנינהו הלינם רב נחמן**, שהיה אב בית הדין, והיו נשמעין הכל לדבריו בביתו של הריש גלותא, **בסוכה שנוייה** היו מופלגין ממנה **ארבעה טפחים**.

אשתיקו, ולא אמרו ליה ולא מירי. על אף שלדעתם הסוכה פסולה.

אמר להו רב נחמן, וכי הדור בהו רבנן משמעתיהו? האם חזרתם משיטתכם שסוכה זו פסולה היא?!

אמרו ליה: אנן, שלוחי מצוה אנן, (179) לפי שבאו להקביל את פני ראש הגולה, ולקיים את המצוה להקביל פני רבו ברגל, (180) **ופטורין** אנו מן הסוכה. כמבואר בגמרא להלן [כה א], ששלוחי מצוה פטורין מן הסוכה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: על אף שנתבאר במשנה שאסור לישן תחת הקינוף בסוכה, מותר לישן בכילה הפרוסה סביבות המיטה **בסוכה**, (181) **אף על פי שיש לה גג**

אנן], "כגון, שהיו מתבטלין מן המצוה אם היו מחזרין אחר סוכה אחרת". ומשמע, שאם היו יכולין לקיים את שתיהן, לא היו נפטרים ממצות סוכה. ועיין ר"ן דף כה א, ובילקוט מפרשים.

180. הקשה בהגהות מצפה איתן, הרי מצות סוכה היא מדאורייתא, ואילו חיוב הקבלת פני רבו הוא רק מדברי קבלה, וכיצד עוסק במצוה זו יפטר ממצוה דאורייתא?! וראה ילקוט מפרשים.

181. וכתב הריטב"א, שגם לשיטת רבנן, דסוכה דירת עראי בעינן, מותר לישן תחת הכילה בסוכה. לפי שהכילה אינה קבועה, ואינה גבוהה

177. נחלקו הראשונים, האם הנוי פוסל את הסוכה גם כשחמתו מרובה מצילתו. ועיין ר"ן וריטב"א, ובילקוט מפרשים.

178. ואם רחב הנוי ארבעה טפחים, דינו כשאר סכך פסול, הפוסל את הסוכה כולה. [משנה ברורה סימן תרכ"ז ס"ק יב].

179. נחלקו הראשונים, האם עוסק במצוה פטור מן המצוה, רק כשאי אפשר לקיים שניהם, ואם יעסוק בשניה יפסיד את הראשונה, או אפילו אפשר לקיים שניהם, פטור מלקיים את המצוה השנייה. וכתבו התוספות, [ד"ה שלוחי מצוה

כשאר קינופות, והיא אינה כנקליטין שאין להן גג רחב טפח. והוא, שאינה גבוהה הכילה עשרה טפחים מן המיטה, כי אז יש לה דין אוהל, והישן בה אינו נחשב כישן בסוכה אלא באהל הכילה.

ומקשה הגמרא: תא שמע ממה ששנינו בברייתא: הישן בכילה בסוכה, לא יצא ידי חובתו.

ומתרת הגמרא: הכא במאי עסקינן, כשגבוהה הכילה מהמיטה עשרה טפחים, ויש לה דין אוהל, ומשום כך נחשב הישן בה כישן באהל הכילה ואינו ישן בסוכה.

ומקשה הגמרא: מיתיבי ממה ששנינו במשנה [להלן כ ב]: הישן תחת המטה בסוכה, לא יצא ידי חובתו. והניחה הגמרא שמדובר בסתם מיטה, שאינה גבוהה עשרה טפחים.

הרי, שהמיטה מפסקת בין היושב תחתיה לחלל הסוכה, וכמו כן תפסיק הכילה! (182)

ומתרת הגמרא: הא תרגמה העמיד שמואל למשנה זו, במטה גבוהה עשרה טפחים מהקרקע.

ומקשה הגמרא: תא שמע ממה ששנינו במשנה: או שפירם את הסדין על גבי

קינופות, פסולה. ומוכח, שאם יש לכילה גג, היא מפסיקה בין היושב תחתיה לחלל הסוכה.

ומתרת הגמרא: התם נמי, דגביהי עשרה טפחים.

ומקשה הגמרא: והא לא קתני הכי שרק אם הקינופות גבוהין עשרה טפחים הם מפסיקים בין היושב תחתיהן לחלל הסוכה. שהרי אדרבה, מצינו בברייתא להיפך.

דתניא: נקליטין הם שנים, שני עמודים, אחד בראש המיטה, והשני למרגלותיה. וקינופות הם ארבעה עמודים, בכל אחת מפינות המיטה.

פירם סדין על גבי קינופות, הסוכה פסולה. ואם פירם על גבי נקליטין, הסוכה כשרה, ובלבד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה (183) עשרה טפחים.

ומשמע, שרק לגבי נקליטין, כיון שאין להן גג, אמרינן שאפשר לישון במיטה זו עד שיהיו גבוהים מהמיטה עשרה טפחים, הואיל וצריך את אחד התנאים שנאמרו באוהל, או גובה עשרה טפחים, או גג.

מכלל, דקינופות, שיש להם גג, פוסלין את הסוכה אף על פי שאין גבוהין עשרה, לפי

עשרה טפחים, והיא לא נחשבת אפילו כאוהל עראי לבטל את הסוכה, הנחשבת לגביה כאוהל קבע.

182. נחלקו הראשונים, מה הטעם שהישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו.

רש"י, הר"ן, ובעל המאור סוברים, שהטעם הוא לפי שאינו ישן בצל הסוכה. ואילו

הרי"ף והרא"ש סוברים, שהמקום תחת המיטה פסול משום סוכה תחת סוכה. ועיין ילקוט מפרשים.

183. מבואר בדברי הגמרא, שמודדים את העשרה טפחים מן המיטה, ולא מהקרקע. ותמה הקרבן נתנאל [סימן כ אות מ], על דברי המגן אברהם, שכתב שמודדים את העשרה טפחים

שיש להזן גג והם נחשבים כאוהל. ואם כן הוא הדין כילה שיש לה גג, אף שאינה גבוהה עשרה, פוסלת מלישב תחתיה.

ומתרת הגמרא: אכן, קינופות פוסלין את הסוכה אפילו אם אינן גבוהין עשרה טפחים. ואף על פי כן אין לדמות כילה לקינופות, ולומר, שאף כילה תחשב כאוהל, על אף שאינה גבוהה עשרה טפחים מהמיטה. כי **שאני קינופות, דקביעי**. מחוברים הם למיטה היטב. ולכן, הגם שאינם גבוהים עשרה טפחים, הם נחשבים כאוהל. (184) אבל כילה, שאינה קבועה בחוזקה, לא נחשבת אוהל, אלא אם כן היא גבוהה עשרה טפחים.

ומקשה הגמרא: **והרי סוכה על גבי סוכה, דקביעא העליונה על גבי התחתונה, ואפילו הכי אמר שמואל [לעיל י א]: כהכשרה של סוכה, דהיינו, בגובה עשרה טפחים כשיעור הכשר סוכה, כך פסולה של תחתונה על ידי העליונה, הוא דוקא כשגבוהה העליונה עשרה טפחים, והיא נחשבת כסוכה.**

וקשה, מדוע בקינופות היושב תחתיהן לא יצא ידי חובתו אפילו כשהקינופות לא גבוהין עשרה טפחים? הרי "כהכשרה כך פסולה"!!

ומתרת הגמרא: **אמרי: התב, בסוכה תחת סוכה, דלמפסל סוכה התחתונה קא אתי, דוקא בעשרה טפחים נחשבת הסוכה שמעליה כסוכה אחרת, ופוסלת את הסוכה שתחתיה מדין סוכה תחת סוכה.**

אבל **הבא, שלא באנו לפסול את הסוכה, אלא שהישן תחת הסדין הפרוס על הקינוף אינו נחשב כישן בסוכה, דלא נאמר דין הקינוף אלא לשוויי לסדין דין "אוהל"**, הרי **בציר** בגובה פחות **מעשרה טפחים נמי הוי אוהל**. כיון שהקינוף קבוע ומחובר היטב למקומו.

במסכת ברכות [פרק שלישי] מבואר, שהעומד ערום, באופן שיכול לראות בעיניו את ערותו, אינו רשאי לומר דברים שבקדושה. שנאמר, "ולא יראה בכך ערות דבר". ועתה דנה הגמרא, האם היושב בכילה ערום ומוציא ראשו מחוץ לכילה, אסור אף הוא באמירת דברי קדושה, או כיון שראשו נמצא חוץ לכילה וגופו בתוך הכילה, משמשת לו הכילה ככגד, ומותר הוא לקרוא קריאת שמע:

אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: הישן בכילה ערום, מוציא ראשו חוץ לכילה, וקורא קריאת שמע. ואינו נאסר משום "ולא

מקרקעת הסוכה.

וכתב הפני יהושע, שגם לתירוץ הגמרא עתה, ד"קינופות קביעי", ולכן אסור לשבת תחתיהם גם כשאין גבוהין עשרה טפחים, זהו רק מדרבנן, אבל מדאורייתא, כל שאינן גבוהין עשרה מותר לשבת תחתיהם. ולכן במשנה, המדמה את ההלכה של קינופות לפירס עליה סדין מפני החמה, ופוסלת סוכה זו מדאורייתא, ודאי מדובר בקינופות הגבוהין עשרה טפחים.

184. ומבואר לכאורה, שעתה לפי תירוץ הגמרא, "שאני קינופות דקביעי", חזרה בה הגמרא מהתירוץ הקודם, שהקינופות פסולים הואיל והם גבוהין עשרה טפחים. ותמה הפני יהושע, שלא משמע כן בלשון הגמרא, דאם כן, היה לגמרא לומר, "אלא" שאני קינופות דקביעי.

יראה בך ערות דבר", כיון שאין על הכילה שם אוהל, והרי הוא כמוציא ראשו חוץ לחלוקו. אבל, אם היתה הכילה נחשבת כאוהל, לא היה מועיל להוציא ראשו ממנה, לפי שכלל נקוט בדינו, שבמקום בו נמצא רובו של האדם, שם נמצא גופו. ונחשב כאילו גם ראשו בתוך הכילה, והוא רואה את הערוה. (185)

ומקשה הגמרא: **מיתבי ממה ששנינו: הישן בכילה ערום, לא יוציא ראשו חוץ לכילה ויקרא קריאת שמע?**

ומתרצת הגמרא: **הכא, ששנינו לא יוציא ראשו חוץ לכילה ויקרא, במאי עסקינן, בשגבוהה הכילה עשרה טפחים, והיא נחשבת אוהל.** אבל שמואל אמר את דינו, בכילה שאינה גבוהה עשרה טפחים, שאז היא נחשבת כגד.

הכי נמי מסתברא, שמדובר בכילה הגבוהה עשרה טפחים, מדקתני סיפא: הא למה זה דומה, לעומד בבית ערום, שלא יוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא קריאת שמע.

שמע מינה שדיברה הברייתא בכילה העשויה כבית, ובית גבוה עשרה טפחים.

יא-א ומוסיפה הגמרא: **ובית נמוך נמי, ערום המוציא ראשו ממנו, לא יקרא קריאת שמע,**

אף על פי שאין גבוהה הבית עשרה טפחים, כיון דקביע למקומו — אוהל הוא. דלא גרע מקינופות, שנחשבות כאוהל, אף שאינן גבוהות עשרה טפחים.

לעיל אמרה הגמרא בשם שמואל, שכילה אינה קבועה כקינופות, ומשום כך מותר לישן תחתיה אם אינה גבוהה עשרה. עתה מביאה הגמרא לישנא אחרינא בהבנת דברי שמואל, הסוברת ששמואל אמר את דינו בכילת חתנים דוקא, שאין לה גג רחב טפח למעלה, אלא היא עשויה כנקליטין.

לישנא אחרינא: אמרי לה, אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר לישן בכילת חתנים בסוכה, לפי שאין לה גג [שהרי יש לה נקליטין] אף על פי שגבוהה עשרה. אבל שאר כילה, שיש לה גג רחב טפח, אסור לישן בתוכה בסוכה, על אף שהיא אינה קבועה כקינופות.

ומקשה הגמרא: **מיתבי, שנינו בברייתא, הישן בכילה בסוכה, לא יצא ידי חובתו. והניחה הגמרא, שגם כילת חתנים במשמע.**

ומתרצת הגמרא: **הכא במאי עסקינן, בכילה שיש לה גג, ולא בכילת חתנים העשויה כנקליטין.**

ומקשה הגמרא: **תא שמע ממה ששנינו**

נמצא, שלא חזרה הגמרא מן התירוץ הקודם, אלא הוסיפה עליו. אבל הברייתא פוסלת קינופות גם כשאינן גבוהין עשרה, ומדרכבנן.

185. והוסיף השפת אמת, שבתורה נאמר "והיה מחניך קדוש", והיינו, שהרשות בה נמצא

האדם הקורא קריאת שמע צריכה להיות קדושה מכל דבר ערוה. ולכן, אם הכילה נחשבת כרשות לעצמה, נגרר ראשו אחר גופו, והרי הוא קורא קריאת שמע ברשות שיש בה ערוה. אבל אם לא גבוהה הכילה עשרה טפחים, ואינה רשות לעצמה, נחשבת הכילה כגד, והרשות שבתוכה